

הסדרה חוקית של נציבות הביקורת על מערך התביעה וייצוג המדינה בערכאות לקראת דיון הועדה לביקורת המדינה של הכנסת- יוני 2014

התנועה למשילות ודמוקרטיה סבורה שהקמת נציבות הביקורת על מערך התביעה בראשותה של השופטת (בדימוס) הילה גרסטל ביום 8.5.2014 הייתה צעד מבורך בכיוון הנכון, אולם צעד שאינו מספיק ומעמדו היום לוקה בחסר.

התנועה למשילות ודמוקרטיה סבורה שכבר כיום, לאור הבעיות שעלו בזמן הקצר שבין ההחלטה על הקמת גוף הביקורת ביום א' באב התשע"ג (08 ביולי 2013) ועד היום, ניתן לראות את הצורך הדחוף בעיגון סמכויות הנציבות כמו גם את דרכי מינוי העומדת/ת בראשה, בחוק.

הצורך בהסדרה החוקית:

1. הגדרת סמכות הנציבות והעומדת בראשה – שיקול דעת

א. בהגדרות סמכויות הנציבות הדגש הוא על עבודתה של הנציבות בבדיקה וביקורת של תהליכים ברמת איתור כשלים, ביקורת על תהליכים ושיפור תהליכים. כל אלה דברים שבדיקתם נדרשת במערכות השונות ולא זו דוקא במערך התביעה. כמו כן מדובר בעניינים הניתנים לבדיקה על ידי מבקר המדינה, ואין צורך בגוף ייעודי לבדיקת ניהול התהליכים, התמשכותם וכיו"ב.

ב. אין בסמכויות אשר הוגדרו לנציבה משום מתן סמכות לפיקוח וביקורת על שיקול הדעת – כאשר מרבית הביקורת הציבורית הקיימת היא על סוגיה זו. יש להקנות לנציבות סמכויות ביקורת ופיקוח גם על נושאים שבשיקול דעת: בדיקת טענות של אפליה בפתחת הליכים ובסגירתם, החלטות שלא להגיש כתבי אישום נגד שוטרים אלימים, הסדרי טיעון בעיתיים הלוקים בחוסר סבירות וכדו'.

2. הגדרת סמכות הנציבות והעומדת בראשה – סמכויות חקירה וחובה לשיתוף פעולה

א. בהיעדר הסמכה חוקית וחובה על מסירת מידע ושיתוף פעולה עם הביקורת, לנציבות ולעומדת בראשה אין כל יכולת לבצע ביקורת אפקטיבית באם הפרקליט או המבוקר האחר אינו משתף פעולה. ואכן, בתחילת השנה הודיע ועד הפרקליטים שלא ישתף פעולה עם הנציבה.

ב. ללא הסדרה בחוק, בדומה לזו הקיימת לגופי ביקורת אחרים ובראשם מבקר המדינה, לא יהיו לנציבות ולעומדת בראשה כלים אפקטיביים לחייב את מושאי הביקורת להתייצב בפניה, למסור את גרסתם או לשתף פעולה בכל דרך אחרת.

3. הסדרת דרכי מינוי הנציבה

א. בעיתיות נוספת שיש ליתן עליה את הדעת היא העובדה שהנציבה עצמה מונתה בהליך וועדת איתור שבראשה עמד היועץ המשפטי לממשלה. במסגרת עבודתה וסמכויותיה יהיה על הנציבה בנושאים מסויימים לבחון ולבקר גם את התנהלותו של היועמ"ש לממשלה עצמו – מי שמינה אותה לתפקיד הלכה למעשה. בכך נפגעת מושכלת יסוד הקובעת כי יש לקיים אי תלות בין המבוקר למבקר.

ב. מדובר בנקודת מפגש בעייתית שכן בסוגיות מסוימות, הליך התביעה והייצוג נמצא בידי היועץ המשפטי לממשלה עצמו. למשל, חקירות נגד שופטים או נבחרי ציבור, או תיקים הנוגעים לחופש הביטוי. בנושאים אלו, אפילו ביקורת בנושאי התמשכות הליכים "טכנית" שלא לדבר על בירור טענות "מהותיות" יותר כגון אפליה או שיקולים לא ענייניים, תחייב את הנציבה לבקר את מי שמינה אותה, דבר בעייתי בכל מקום, ובמיוחד במשרד המשפטים, האמון על המנהל התקין ושלטון החוק.

יהודה עמרני- יו"ר

שמחה רוטמן, עו"ד

יועץ משפטי

